

... nám, nám narodil se!

Z doby temna, smutku, porážky a pokoření pochází vítězná lidová píseň. "Narodil se Kristus Pán, veselme se, ... radujme se, ... nám, nám narodil se!" Nevolej a utlačený lid se v bídě a beznaději obrací k tomu, kdo své Božské poslání dokazoval těmito slovy: "Slepi vidí, hlubi slyší, chromi chodí, a chudým království Boží se zvěstuje."

Staletí rituálu, ignorance a sentimentality zamlžila a zmenšila obrovitou postavu, jejíž narozeniny daly vznik vánocům: postavu největšího proroka, jehož vůle byla tak strašná, že utišila bouři moře a obnovila životní pochody v mrtvolách; jehož soucit byl tak nekonečný, že se dal umučit k smrti; jehož sebevědomí bylo tak neomezené, že ty, kdo nedbají jeho slov, varoval před nekonečným zatracením, "červem, jenž neumírá, a ohněm, jenž nehasne".

I po dvou tisíciletích mrazí a ohromuje Ježíšovo učení svou koncepci a absolutností vymykající se lidským rozměrům. Oproti jeho nekonečným extrémům neobstojí ani vřcholná filozofie antiky se svou zlatou střední cestou. Z nekonečné lásky roste nekonečné odsouzení; vědomí věčné hodnoty člověka se pojí s vědomím lidské nicotnosti; uznání jeho nesmrtnosti s uznáním jeho pomíjivosti; bezvýhradné milosrdenství se spojuje s bezvýhradnou přísností; zavření relativního štěstí s nabytím štěstí absolutního, obraz zanikajícího vesmíru s obrazem klínu, kterým do vesmíru proniká absolutno, aby v něm postupně rostlo, až jej celý sobě připodobní a do sebe zahrne; věčnost je promítána do nejprostších životů nejponiženějších lidí. Ježíš učí, že Bůh stvořil vesmír z lásky, aby i jiní mohli se podílet na štěstí z Boží dokonalosti. K tomu jim musel dát svobodnou vůli tak, aby v rámci nekonečného orchestru stvoření mohli obohatit jeho harmonii svou vlastní improvizací. Ale někteří z těchto stvořených svobodných spolehnutí tu harmonii odmítají; chtějí být samostatní a soběstační, a kazi souzvuk Božího díla. Tak vzniká disharmonie, "zlo", protože nejen sami odmítají Boží plán, ale svádějí k tomu i druhé. Ježíš přišel tuto marnou "soběstačnost" napravit, naučit člověka, jak se spojit s Bohem ne zánikem svého "já", ale rozvinutím a zapojením svého vlastního příspěvku do symfonie Boží tvorby. Ale lidská "duše" má možnost tak činit jenom za svého spojení s lidským tělem; po zániku těla se už dále nemění, je hotová, její tvorba je skončena, a možnost po rozkladu těla dohnat, co bylo zanedbáno během jeho života, už neexistuje. Ignorováním Ježíšových slov se člověk sám odsoudil.

Ten však, kdo svým životem formoval svou "duši" v souladu s Božím plánem, se po smrti stává zcela zúčastněn symfonie Boží tvorby a vnímá plně všechny kladné hodnoty, které za života mohl poznat jen v relativní podobě. Tato účast na absolutních hodnotách jej plní úžasem a obdivem o to absolutnějším než úžas a obdiv, který poznal za svého života, oč absolutnější je věčnost než zánik.

Takový je stručný obsah Ježíšova učení, jak jej lze zrekonstruovat z toho, co se do dnešní doby zachovalo. Není to snůška mravoučných příkazů, nýbrž úplný, ba výlučný a nesnášlivý světový názor, který je totální v tom smyslu, že každá jeho část je nezbytným článkem celku, i v tom smyslu, že žádá člověka celého: totální odezvanost, totální řízení života v každé drobnosti a v každém okamžiku. Ježíšovo učení nepřipouští eklekticismus — je celkem, který lze přijmout nebo zavrhnout; ne zčásti přijmout a zčásti zavrhout. Marné jsou i pokusy je "učesat" tak, aby jeho humánní příkazy, rozmlněné na úroveň lidské etiky, byly odděleny od svého základu — Ježíšovy víry v Boha a Ježíšovy víry, že je jeho Slovem, ko-existujícím s Bohem od věků.

Ježíšovo učení lze poznat i jinak než z toho, co říká, a to pozorováním jeho života. Mezi Ježíšovým učením a Ježíšovým životem je úplná, naprostá a bezvýhradná jednotnost — jednota bez zbytku. Ježíš sám poukazyval na tuto jednotu svého učení a svého života jako na nejsnazší cestu, kterou se člověk může přiblížit dokonalosti. Myšlenky, které pronášel, byly často nad pochopení i jeho nejbližších učedníků; ale jeho příklad nebyl. Ježíš nezádal, aby lidé věřili jemu, aby věřili tomu, co říká; žádal, aby věřili v něho — v to, co byl, co představoval, co dělal. Jeho činy byly vtěleným "slovem Božím", které tak učinil pochopitelným i tomu nejprostšímu — právě tomu nejprostšímu — člověku. "Já jsem pravda, cesta a život" a "Chceš-li být dokonalý, vezmi kříž svůj denní a následuj mne." Svým následovníkům nezanechal jen učení, které měli dodržovat, ale hlavně příklad, kterým se měli řídit. Nezádal od nikoho nic, co sám neudělal a neprožil.

Jak Ježíš předpověděl ("Domníváte se, že bych přišel pokoj dát na zemi? Nikoli, pravím vám, ale rozdělení. Neboť již od této chvíle bude jich pět v jednom domě rozděleno, tři proti dvěma, a dva proti třem, bude rozdělen otec proti synu, a syn proti otci, máte proti dceři, a dcera proti matce, švegruši proti nevěště své, a nevěsta proti švegruši své"), od jeho vystoupení se lidstvo dělí na ty, kdo v něho věří, a na ty, kdo v něho nevěří, ať už jej považují za velkého člověka nebo polobludce. V osobách, žijících podle jeho učení, jeho "království" žije dodnes, zatím co přišly a zaly mnohé filosofické a vědecké systémy a mocné a slavné říše.

Od Ježíšova života se každý musí rozhodnout pro nebo proti. To je rozhodnutí, které musí učinit každý sám. Masaryk však měl pravdu v tom, že celé dějiny českého a slovenského národa byly rozhodnutím kladným — PRO Ježíše. Masaryk toto rozhodnutí přijímal i za svoje, schvaloval a národu doporučoval. Doporučoval mu je, i když v minulosti znamenalo pro národ strašné oběti, v přesvědčení, že "ta myšlenka, jež do hrobu nás smetla, zas k slávě vznesla nás"; v přesvědčení, že jednat v souladu s učením Ježíšovým je jednat v souladu se silami, které stvořily svět; a tyto síly nakonec převáží, i kdyby cesta k vítězství vedla přes utrpení a hrob.

Může národ takto riskovat, může takto vsadit svou existenci? Ježíš říká, že musí — opatrníctví a polovičatost nejsou možné, snadná cesta vede k záhubě. Masaryk pak říká, že má, že takový je odkaz našich dějin.

Československo na očích světa

V roce 1968 a na počátku roku 1969 si Čechoslováci ve světě ukládali zdrženlivost, aby svými akcemi neztížili choulostivý zápas domova o větší či menší míru svobody. V druhé polovině roku 1969 tuto zdrženlivost odložili a využívají zase všech příležitostí, aby vyjádřili své smýšlení a připomenuli světu mravní závazek vůči Československu.

Výročí sovětské okupace Československa bylo připomenuto Čechoslováky po celém světě a mělo všude velký ohlas. Došlo k manifestačním průvodům a shromážděním v Americe, Kanadě, Evropě a Australii. Z nich se zmíníme jen o těch nejdůležitějších.

V předvečer okupace dne 20. srpna byl uspořádán manifestační průvod po hlavní ulici Chicaga. Byl proveden přičiněním Klubu svobodné kultury a sponzorován Čs. národní radou americkou. Zúčastnily se všechny krajan-ské i exilové organizace i množství nejnovějších emigrantů jakož i organizace mladých Američanů "American Youth for Freedom". Zájem televizních a rozhlasových stanic dal příležitost k tomu, aby široké americké vrstvy byly seznámeny se současnou situací Československa. V hlavním městě Spojených států Washingtonu uspořádala tamější odbočka Čs. národní rady americké spolu s dalšími americko-československými organizacemi protestní shromáždění v hotelu Statler-Hilton, s projevem nejen československých mluvčích, ale i mluvčích amerických: poslance L. van Deerlina a zástupce ústřední odborové organizace americké p. H. Kirsche. Stálému zástupci USA u Spojených národů byla zaslána proklamace, protestující proti okupaci Československa. Další manifestace byly v New Yorku před budovou Spojených národů, v Los Angeles, v San Francisku a jinde.

Čs. národní rada americká jako mluvčí Američanů čs. původu zaslala v předvečer výročí invaze gen. tajemníkovi Spojených národů telegram tohoto znění: "Při prvním výročí invaze a okupace Československa Vás Čs. národní rada americká upozorňuje na tyto okolnosti: 1. Invaze a okupace Československa byla jednoznačným porušením ducha a litery Charty Spojených národů. 2. V důsledku dosud trvající okupace jsou stále větší měrou omezovány základní svobody, stanovené ve Všeobecném prohlášení lidských práv. 3. Organizace Spojených národů jako strážce zásad Charty Spojených národů dosud neuchýlila žádné vážné kroky k nápravě této situace. ... " Opis tohoto telegramu byl zaslán státnímu tajemníkovi Spojených států, všem členům amerického kongresu a poradci presidenta Nixona pro otázky národní bezpečnosti dr. H. Kissingerovi, jakož i misím jednotlivých národů u Organizace spojených národů. Současně zaslal výkonný výbor ústřední americké odborové organizace AFL-CIO Spojeným národům prohlášení, které je protestem proti okupaci Československa: "Svoboda byla udušena, hospodářská obroda zastavena, právo na stávkou potlačeno a boj o znovuzískání nezávislosti odborů a o demokracii byl zmražen hned ve svých začátcích. Sovětská agrese proti Československu ukazuje, jak ilusorní jsou nepodložené názory na mezinárodní uvolnění a liberalisaci za Železnou oponou. Myslí-li sovětský vládci upřímně svou nedávnou vyhlášenou snahu o navázání přátelských styků se Západem, nechť to dokáží v prvé řadě odvoláním svých vojenských sil z Československa a stolením stavu, jaký existoval před invasí. Výkonný výbor důrazně žádá, aby naše vláda uvedla otázku Československa na pořad všech budoucích jednání s Moskvou. Dále vládu naléhavě žádáme, aby se všemožně vynasnažila, aby Valné shromáždění Spojených národů vzneslo požadavek, aby všechny sovětské ozbrojené síly odtáhly z Československa. ... Před rokem mezinárodní svobodné odborové hnutí jednomyslně odsoudilo invasi Československa. Na důkaz protestu svobodné odbory, které se podílely na výměnném programu s komunistickými odborovými svazy, přerušily všechny styky s odborovými organizacemi země, které provedly invasi. Vyzýváme všechny svobodné odbory, aby v tomto přerušování styků nadále setrvaly. Jakékoliv obnovení styků by bylo neodpuštělnou ranou, zasazenou statečným československým dělníkem, kteří se odhodlaně staví na odpor komunistickému útlaku."

Z manifestace v Torontu odejela kolona asi 50 automobilů do hlavního kanadského města Ottawy, kde předala vládním činitelům petici, odsuzující sovětskou okupaci Československa.

Z popudu Britské ligy pro svobodnou Evropu byl ve dnech 9.-15. listopadu uspořádán v Anglii "Týden podmaněných národů", jehož se zúčastnilo patnáct národů. Týden byl zahájen tiskovou konferencí, načež každá delegace odevzdala dopisy a memoranda britskému ministerskému předsedovi. Ve sněmovně lordů promluvil o přepadení Československa lord St. Oswald. Týden byl ukončen velkým protestním shromážděním v londýnském Hyde Parku. Ve Švédsku se dne 27. října ubíralo přes tisíc demonstrantů ulicemi Stockholmu k radnici, kde měl projev bývalý dánský ministr zahraničí Björn Kraft. 27. říjen se stal "Dnem porobených národů" a bude každoročně připomínat Švédům osud malých národů východní a střední Evropy.

Sovětský svaz tak platí stále těžkou cenu za rozhodnutí mít ve středu Evropy otroky místo přátel. Českoslovenští otrokáři mu situaci ještě ztěžují. T. zv. kádrový dotazník čs. ministra školství Hrbka se stal mezinárodní ostudou a je porovnáván s dotazníky, zjišťujícími arijský původ za nacismu. Byl odsouzen všemi komunistickými stranami mimo sovětský blok, nejvýrazněji ve Francii, kde zhalil komunistické plány k sblížení s jinými opozičními stranami. Známý básník, spisovatel, estét a veterán intelektuálního komunistického světa Louis Aragon napsal v *Les Lettres Françaises* článek s podtitulem "O jistém dotazníku". V něm píše: "Uveřejněný dotazník, i když jej kryje úřad Československé socialistické republiky, zasazuje ránu proletářskému internacionalismu, důvěře národů v socialismus, a ve Francii může být tato rána i smrtelnou pro spolupráci demokratických sil. . . . Dotazník znamená zavedení soustavného udavačství v socialistickém státě."

V polovině minulého století zachránily zaostálé mušické armády před pádem monarchistický absolutismus ve střední Evropě. V polovině dvacátého století tam zase zachránily absolutismus byrokratický. Osud Karla Havlíčka, osud Boženy Němcové se u nás opakuje slokrát a tisíckrát. Ale může konečný výsledek být jiný než zase nový 28. říjen?

Co lze čekat od U.S.A.?

Během maďarského povstání i během událostí roku 1968 v Československu si mnozí kladli otázku, kam směřuje americká zahraniční politika, a mnozí cítili, že Spojené státy nejen zradily své přátele, ale opustily své zásady a provinily se na svých vlastních zájmech tím, že se nijak nepokusily postavit se proti sovětskému zásahu do věci maďarských a československých.

Pro pochopení americké politiky je třeba si uvědomit zásady, které zřejmě sleduje už od doby druhé světové války. Stěžejním bodem těchto zásad je: Přijetí principů Charty Spojených národů Sovětským svazem a Spojenými státy znamená dosažení trvalého míru a bezpečného mezinárodního řádu. Proti součinnosti USA a SSSR se nemůže postavit žádná jiná velmoc ani kombinace velmocí, a tím se válka stává nemožnou. Na druhé straně konflikt mezi USA a SSSR by znamenal tragedii člověčenstva a rozvrácení civilizace, ne-li přímo vyhubení lidstva. Proto konflikt mezi USA a SSSR není ve skutečnosti žádnou alternativou — je nemožností, a usilovat o změnu politiky SSSR ve prospěch principů Spojených národů je jedinou reálnou možností.

K dosáhnutí této změny musí se Spojené státy řídit třemi směrnici:

1. Spojené státy nesmí připustit, aby Sovětský svaz dosáhl úspěchu porušováním zásad Spojených národů. Kdyby Spojené státy připustily, aby SSSR rozšířil svou vládu a moc otevřeným porušováním Charty, neměl by nejmenšího důvodu je dodržovat.
2. Sovětský svaz musí být zbaven obavy, že Spojené státy mají v úmyslu jej postupně oslabit a nakonec porazit — politicky nebo vojensky. Kdyby SSSR měl důvodné obavy z toho, že USA sledují jeho porážku, samozřejmě by nikdy nesvolil k spolupráci s nimi na základě Charty.
3. Sovětský svaz musí být přesvědčen, že mu z respektování zásad Charty poplyne větší prospěch než z jejich porušování. Proto mu budou nabízeny hospodářské i politické výhody, kdykoliv od porušování Charty upustí.

V rámci těchto zásad nabývají smyslu zdánlivě protichůdné tahy americké zahraniční politiky posledního čtvrtstoletí. Trumanova doktrína, NATO, SEATO, americká pomoc Koreji, Vietnamu a Laosu i zásah proti so-

větským jaderným zbraním na Kubě vyplývají z toho, co jsme označili za první její směrnicí. Americká pasivita vůči událostem v Maďarsku, Československu, zahození vojenského vítězství v Koreji, "no-win policy" — strategie ne-vítězství ve Vietnamu jsou důsledkem její druhé směrnice. Přiznání veta Sovětskému svazu ve Spojených národech, smlouvy o omezení jaderných zbraní, o meziplanetárním výzkumu, o pronikání na severní a jižní pól a o odzbrojení jsou důsledkem třetí směrnice.

V pozadí této politiky je očekávání, že Sovětský svaz, který bude muset opustit agresi a ukončit své rozpinání vojenskou silou, projde pod tlakem svého obyvatelstva řadou vnitřních proměn, které jej poznamenají vnitřně zdemokratizují, zatím co růst sociálních opatření přiblíží americkou hospodářskou strukturu hospodářské filosofii socialistické.

Tolik k pochopení americké zahraniční politiky poslední doby. Pochopení ovšem neznamená souhlas, a slabiny amerického pojetí jsou očividné: ponechává iniciativu Sovětskému svazu; zajišťuje mu beztrestnost, prohraje-li, a podržení dobytého území, vyhraje-li — viz Kuba; podceňuje vnitřní zranitelnost nekomunistického světa subverzí, infiltrací a terorem, a přeceňuje vliv obyvatelstva na politiku komunistických vlád; opomíjí skutečnost, že ani pro Sověty není lehké jít do atomické války, i když je to rozhodnutí snazší pro vládu sovětskou než americkou; ztrácí důvěru spojenců, kteří cítí, že mohou být obětováni v zájmu dohody mezi oběma nadvelmocemi. Kromě toho další zesílení Číny, konsolidace západní Evropy nebo ztráta vlivu USA v Jižní Americe by změnila dnešní mocenské rozložení ve světě, které je předpokladem americké zahraniční politiky. Zdá se, že i dnešní vláda ji už začíná v jistých směrech upravovat, i když jde zatím o úprav podružné.

V zásadě je třeba mít na paměti toto: Američané hluboce litují tragedie Československa a utrpení milionů lidí pod komunistickou vládou. Ale pokud nezmění cíl a zásady své politiky, neuciní v zájmu národů za Železnou oponou nic, co by ohrozilo naději na dosažení světového míru, mezinárodního právního řádu a vnitřní demokratizace Sovětského svazu zdrženlivou kombinací odporu a ústupnosti.

Drobnosti

Internacionála hlav proti internacionále hlaváčů?

Stala se věc v Sovětském svazu dosud neslychaná. Po vyloučení populárního spisovatele Alexandra Solženicina ze Svazu sovětských spisovatelů dostavila se na sekretariát Svazu delegace spisovatelů, vedená B. Okudjavou, Sergejem Antonovem, Borisem Mozaevem, Georgijem Vladimovem a Anatolem Gradilinem, aby nejen protestovala proti Solženicinovu vyloučení, ale žádala svolání mimořádného sjezdu SSS a ohradila se proti neustálým administrativním zásahům do činnosti spisovatelů a novinářů. Během několika dnů došlo Svazu přes tři sta podepsaných dopisů spisovatelů, podporujících požadavky delegace, mezi nimi dopisy Tvardovského a Jevtušenka.

Je nepochybné, že dnes tu ještě vyhrají straníci a byrokratičtí hlaváči nad hlavami a že řada sovětských spisovatelů poputuje za Kuzněcovem na Západ nebo za Pavlem Litvinovem a Larisou Danielovou na Sibiř. Ukazuje se však také, že Čechoslováci byli předvojem hnutí mnohem širšího, než by se povrchnímu pozorovateli zdálo. Možná právě proto bylo proti nim tak krutě zakročeno.

Zrcadlo.

Materiální blahobyt jistě není nejvyšší hodnotou. Ale pro režim, který dosažení materiálního blahobytu proklamuje za důvod své existence, není škodlivé nastavit zrcadlo srovnání toho, co svému občanu dávají Spojené státy, o jejichž sociální nedokonalosti jejich vlastní příslušníci nepochybují: 80% amerických rodin vlastní aspoň jedno auto. 33% vlastní dvě nebo více aut. 60% má vlastní domek. 80% má černobílou televizi, 33% má barevnou televizi. Přijímač, ledničky, pračky — prakticky 100% domácností. Průměrný rodinný roční příjem je 9,300 dolarů. Rodiny s příjmem pod 3,000 dolarů ročně jsou oficiálně uznávány jako rodiny "v bídě" a mají nárok na podporu. Skutečná kupní síla dolaru je asi 40 korun.

TRIBUNA, list Čsl. zahraničního ústavu v exilu. — Redakce: Postbus 8, Haren (Gr.) Holandsko. Administrace: P.O. Box 934, Chicago, Ill. 60690, U.S.A.